

Nader onderzoek

Vleermuizen

V.S.O. School de "Keerkring"

Woerden

Gemeente Woerden 08.015690

Registratiedatum: 09/12/2010
Behandelend afdeling RO
Afgehandeld door/op:

Ekoza

Ecologisch onderzoek en advies

6 oktober 2008

NADER ONDERZOEK VLEERMUIZEN
SLOOPSERVICE
WOERDEN

Ekoza

Ecologisch onderzoek en advies

In opdracht van:

Sloopservice.nl
Advies en organisatie

Ekoza

Ecologisch onderzoek en advies

Contact: info@ekoza.nl

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Wettelijk kader	5
2.1 Flora- en Faunawet	5
<i>Algemene Maatregel van Bestuur</i>	6
3. Gebiedsbeschrijving en onderzoeksmethode	7
3.1 Gebiedsbeschrijving	7
3.2 Onderzoeksmethode	9
4. Resultaten	10
4.1 Veldonderzoek	10
4.2 Zoogdieren	11
4.2.1 <i>Vleermuizen</i>	11
5. Conclusies	13
5.1 Volledigheid van het onderzoek	13
5.2 Conclusies	13
5.3 Vrijstellingen en ontheffingen	13
Literatuur	14

1. Inleiding

De V.S.O. school de "Keerkring" te Woerden gaat ingrijpend verbouwd en uitgebreid worden. Hiertoe zullen de huidige gebouwen gesloopt worden. Ekoza, ecologisch onderzoek en advies, heeft op deze locatie de quick scan flora en fauna uitgevoerd. Hierbij is nader onderzoek aanbevolen naar vleermuizen. Sloopservice.nl heeft Ekoza gevraagd om dit uit te voeren.

Deze rapportage is de weergave van het nader onderzoek dat door Ekoza is uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij vormt de Flora- en faunawet die aangeeft welke soorten op welke manier beschermd zijn en de resultaten uit de quick scan.

De gebouwen zijn mogelijk geschikt als verblijfplaats voor diverse soorten vleermuizen. Hieruit volgden de onderzoeksvragen:

1. Worden de gebouwen gebruikt door vleermuizen?
2. Wat is de status van het eventuele gebruik van het plangebied door vleermuizen (mannenverblijf of kraamkolonie)?

2. Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ontwikkelingen beschreven. Bij de bescherming van natuur in Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortbescherming is geregeld in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet. Voor dit nader onderzoek is alleen de Flora- en faunawet van toepassing.

2.1 Flora- en Faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet vormt het wettelijke kader voor bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen, zoals de Vogelwet, de Jachtwet, de Wet bedreigde uitheemse diersoorten en een deel van de Natuurbeschermingswet (soortbescherming). Tevens is de Flora- en faunawet het nationale wettelijke kader waarin de bepalingen van EU-richtlijnen op het gebied van natuurbescherming (soorten) is omgezet naar nationaal recht. Doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de planten- en diersoorten die in het wild voorkomen. Hiertoe is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. In principe mogen er geen handelingen worden uitgevoerd die schadelijk zijn voor de soort. Van de verbodsbepalingen is onder bepaalde voorwaarden een ontheffing mogelijk. Voor alle soorten geldt er een 'zorgplicht': een ieder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren.

Verbodsbepalingen volgens de Flora- en faunawet

- Artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Daarnaast is *artikel 13* eventueel nog van belang in verband met verplaatsen van soorten. Het vervoeren en onder zich hebben van beschermde inheemse soorten is verboden.

Zorgplicht volgens de Flora- en faunawet

Artikel 2: 1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Algemene Maatregel van Bestuur

Om de werking van de Flora- en faunawet minder star te maken is middels een Algemene Maatregel van Bestuur de regelgeving rond de Flora- en faunawet aangepast. Het belangrijkste gevolg is dat de procedures bij ruimtelijke ingrepen en bij bestendig gebruik en beheer aanzienlijk eenvoudiger worden, aangezien voor de meest algemene soorten er een vrijstelling van de verbodsbepalingen komt (voor onder meer ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer). Bij het toepassen van de Flora- en faunawet wordt voortaan een onderscheid gemaakt in drie categorieën van beschermde soorten:

1. De algemene beschermde soorten waarvoor ten aanzien van activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en bestendig gebruik en beheer een vrijstelling zonder nadere voorwaarden geldt.
2. De bedreigde beschermde soorten: voor een aantal soorten planten en dieren geldt een strikter beschermingsregime. Omdat ze in Nederland als bedreigd worden beschouwd. Vrijstelling geldt als op basis van een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Ontheffing kan worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.
3. De strikt beschermde soorten: alle vogelsoorten alsmede plant- en diersoorten die vermeld staan in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn aangewezen als bedreigde soorten (genoemd in Bijlage I van het betreffende besluit). Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling ten aanzien van de verbodsbepalingen in artikelen 8, 9, 11 en 12, mits men werkt op basis van een door de minister goed gekeurde gedragscode. Voor het overtreden van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Ontheffing kan alleen worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang en er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

3. Gebiedsbeschrijving en onderzoeksmethode

3.1 *Gebiedsbeschrijving*

De onderzoekslocatie ligt in de bebouwde kom van Woerden aan de Abeellaan. Het betreft een schoolgebouw en de directe omgeving (groen).

De directe omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door gebouwen, wegen en enkele groene elementen (gazons, tuinen en bomenrijen) en een watergang.

Onderstaande figuur geeft de ligging van het plangebied weer aan de hand van een luchtfoto

Figuur 1 : Ligging plangebied in de bebouwde kom van Woerden (plangebied bevindt zich binnen rode omlijning).

3.2 *Voorgenomen ingreep*

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. De ingreep bestaat uit de sloop van de aanwezige gebouwen en het eventueel kappen van de aangrenzende beplanting.

*Impressie van het plangebied
V.S.O. school "de Keerkring"*

3.2 Onderzoeksmethode

Het plangebied is drie maal bezocht, op 1 (overdag en in de avond) en 2 oktober (ochtend) 2008. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc.).

De gehanteerde methodiek voor vleermuizen bestond uit onderzoek naar vaste verblijfplaatsen en mogelijke vliegroutes. Dit werd gedaan door met een batdetector gericht naar vleermuizen te zoeken. Daarnaast is ook met een endoscoop gezocht naar verblijfplaatsen.

Met de batdetector werd gedurende een avond en een ochtend in oktober geluisterd naar mogelijk uitvliegende dieren. Voor de inventarisatie werd gebruik gemaakt van een detector met time-expansion (Pettersen D240x). Hiermee kunnen vertraagde opnames worden gemaakt zodat deze geanalyseerd kunnen worden in het programma Batsound. Met name voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen.

In de ochtenduren van 2 oktober is een inspectie uitgevoerd om terugkerende dieren op te kunnen sporen. In de ochtenduren hebben vleermuizen de neiging om gedurende een half uur voor zonsopgang (afhankelijk van de soort) te gaan zwermen rondom de invliegopening. Hierdoor zijn verblijfplaatsen tijdens de ochtend beter te vinden.

Om te bepalen of er vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in de spouw, zijn alle toegangen tot deze spouw gecontroleerd op 2 oktober. Op deze manier kunnen verblijfplaatsen, die eerder in het jaar gebruikt werden door vleermuizen, ook worden vastgesteld.

Eerst heeft er een visuele controle plaats gevonden (met behulp van verrekijker). Er is bepaald welke gaten geschikt waren voor vleermuizen. Gaten zijn gecontroleerd met een ladder en een endoscoop. Met een endoscoop kan de binnenkant van een spouw worden geïnspecteerd. Eerst is er bepaald of de gaten wel ver genoeg doorliepen en ook daadwerkelijk een toegang verschaffen tot de spouw. Met behulp van een endoscoop zijn alle toegankelijke gaten geïnspecteerd op de aanwezigheid van vleermuisssporen. Met name is er gelet of er vleermuiskeutels aanwezig zijn, aan de buitenkant maar ook aan de binnenkant van de spouw. Dit duidt op een gebruik van vleermuizen van het betreffende spouwgat als ingang naar de spouw. Vleermuiskeutels blijven namelijk plakken aan de muur en zijn goed herkenbaar voor een geoefend oog.

4. Resultaten

4.1 Veldonderzoek

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 1 (overdag en in de avond) en 2 oktober 2008.

Er is specifiek gekeken naar de soorten die vanuit de opdrachtgever gevraagd werden. Namelijk naar vleermuizen met min of meer een vaste verblijfplaats.

Gezien de aard van het plangebied waren verblijfplaatsen van de genoemde soortgroep op voorhand niet uit te sluiten.

Vleermuizen voornamelijk gebouwbewonende soorten kunnen vaste verblijfplaatsen hebben in de spouw van gebouwen, op zolders of achter gevelbetimmering. Op basis van de aanwezigheid van gaten in de muur die toegang bieden tot de spouw en gevelbetimmering waren vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet uit te sluiten.

4.2 Zoogdieren

4.2.1 Vleermuizen

Avond- en ochtendcontrole

De inventarisatie naar vleermuizen heeft plaatsgevonden een half uur voor zonsondergang tot twee uur na zonsondergang met de batdetector.

Op 1 oktober was het totale plangebied gecontroleerd op het gebruik van vleermuizen. Tijdens die avond is er een eerste algemene indruk verkregen. Geen enkele vleermuis was waargenomen in het plangebied. Er zijn toen geen beesten waargenomen die uit de spouw kwamen vliegen of aan het rondvliegen waren.

In de ochtenduren is eenmaal een controle uitgevoerd. Tijdens de ochtendcontrole is het beter mogelijk om de juiste locatie van de verblijfplaats van vleermuizen waar te nemen. Vleermuizen hebben namelijk de gewoonte om voor de ingang te gaan rond zwermen voordat ze hiernaar binnen treden. Tijdens deze controle zijn ook geen waarnemingen van vleermuizen gedaan in het projectgebied.

Controle overdag

Tijdens de avondcontrole zijn geen uitvliegende dieren waargenomen. Om er zeker van te zijn dat vleermuizen geen gebruik maken van het plangebied als verblijfplaats, zijn alle toegankelijke gaten naar de spouw gecontroleerd.

De controle bestond uit twee gedeeltes. Eerst werd visueel bepaald welke gaten geschikt waren. Dit is gedaan met behulp van een verrekijker en/of ladder. Er werd gekeken of de gaten ver genoeg doorliepen en dus ook daadwerkelijk een toegang bieden voor vleermuizen naar de spouw. Na de controle bleek dat veel spouwgaten praktisch niet doorliepen. De binnenkant van de spouw was geïsoleerd met glaswol. Vaak was de glaswol al zichtbaar in het spouwgat zelf. Glaswol is een onprettig materiaal voor dieren. Het is dan ook erg onwaarschijnlijk dat vleermuizen gebruik maken van die gedeeltes van de spouw.

De geschikt bevonden gaten, zijn gecontroleerd met behulp van een ladder en een endoscoop aan de binnen- en buitenkant. Er is speciaal gelet op vleermuissporen met name vleermuiskeutels. Met een endoscoop is de binnenkant van de spouw geïnspecteerd op de aanwezigheid van vleermuizen of sporen hiervan. Alle toegankelijke gaten zijn gecontroleerd. Op geen enkele plek zijn vleermuissporen of vleermuizen aangetroffen.

Na deze controle is duidelijk geworden dat in het de Keerkring te Woerden geen verblijfplaatsen van vleermuizen zitten of zaten.

*Materialen gebruikt voor de controle van de spouwgaten.
Links: trapladder. Rechts: endoscoop*

*Links: geschikt bevonden spouwgaten die toegang verschaffen tot de binnenkant van de spouw
Rechts: Controle van de binnenkant van een spouw met behulp van een endoscoop*

5. Conclusies

5.1 *Volledigheid van het onderzoek*

Het beeld dat uit het onderzoek is gekomen vormt, voor de onderzochte soortgroep voldoende basis om gefundeerde uitspraken te doen over de gevolgen van de voorgenomen ingreep voor beschermde soorten.

De onderzoeksvragen waren als volgt:

- Worden de gebouwen gebruikt door vleermuizen?
- Wat is de status van het eventuele gebruik van het plangebied door vleermuizen (mannenverblijf of kraamkolonie)?

5.2 *Conclusies*

Op basis van dit nader onderzoek is er vastgesteld dat er geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied. Er is dus geen ontheffing nodig voor deze soortgroep. In het plangebied zijn ook geen jagende dieren aangetroffen. Het is wel geschikt als foerageergebied. De voorgenomen ingreep kan een negatief effect hebben op de mogelijkheden voor deze soort om te jagen. In de omgeving zijn er echter genoeg uitwijkmogelijkheden voor deze soort om te foerageren.

5.3 *Vrijstellingen en ontheffingen*

De spouwmuren zijn toegankelijk en de gebouwen bieden mogelijk onderdak aan vleermuizen. Op basis van dit nader onderzoek in de avond- en ochtenduren en de spouwcontrole, is er vastgesteld dat er zich geen vleermuizen in de te slopen gebouwen bevinden. Er is dus geen ontheffing nodig voor deze soortgroep.

Literatuur

- Atlas van de Nederlandse vleermuizen; H. Limpens, K. Mostert en W. Bongers, KNNV 1997
- www.natuurloket.nl
- Rode Lijst Nederlandse broedvogels; Vogelbescherming Nederland 2004
- Veldgids diersporen. Annemarie van Diepenbeek KNNV Uitgeverij, Utrecht 1999
- Zoogdieren van West-Europa. Rogier Lange et al. KNNV Uitgeverij in samenwerking met de VZZ, Utrecht 1994.
- Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Broekhuizen, S. e.a. KNNV Uitgeverij, Utrecht 1992
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van Nederlandse amfibieën en reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografische verslag. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- www.mjnlnv.nl